

QUÈ CAL SABER?

ELS SUFIXOS -OIDE I -OÏDAL 1

Segons el DIEC2 **-oide** és la forma sufixada que denota retirança, generalment amb to despectiu. El doctor Oriol Casassas ens fa notar que ell -i de segur, la totalitat del món científic- no veu cap to despectiu en mots com ara **escafoide**, **opioide**, **diploide**, **coccoide** o **limfoide** (esmentats al QUÈ CAL SABER? núm. 52), ni en els mots **tiroide**, **aracnoide**, **mastoide**, **esfenoide** o **etmoide**. Comenta que, per al DEM3, com també per als diccionaris científics castellans, francesos i italians, la forma sufixada **-oide** (molt respectuosa, gens despectiva) és característica d'una forma adjectival (**glàndula tiroide**, **apòfisi mastoide**, **membrana aracnoide**, **os escafoide**) i només se sustantivitza quan hom dona per sobreentès el substantiu corresponent (la *tiroide*, la *mastoide*, l'*aracnoide*, l'*escafoide*).

Tant si pertany a un adjectiu com si és el resultat d'una substantivització, la forma sufixada **-oide** indica sempre 'semblant a' o 'en forma de'. Per tant, **tiroide** vol dir 'semblant a un escut', **aracnoide**, 'semblant a una teranyina', i **escafoide**, 'en forma de barca'. Això és així per al DEM, per als diccionaris científics de les llengües llatines veïnes, i per al DIEC quan defineix **deltoide**, **escafoide**, **aracnoide**, **hioides**, **mastoide**, **limfoide** i **esfenoide**. Aquesta concordança del DIEC amb aquells altres diccionaris, lamentablement, es trenca en el mot **tiroide**, que el DIEC considera, en una de les seves accepcions, sinònim de **tiroïdal**, cosa que no és certa.

La terminació catalana **-oidal** (equivalent al castellà *-eo /-ea*, a la italiana *-eo /-ea*, i a la francesa *-ien /-ienne*) és pròpia de la formació d'un adjectiu a partir del substantiu corresponent (de **-oide** passem a **-oidal**), i resol el problema del batejar allò que es refereix o pertany a un dels substantius acabats en **-oide**. Ni l'hemorràgia de l'**aracnoide** té forma de teranyina, ni la fractura de l'**escafoide** sembla una barca, ni l'hormona de la **tiroide** és semblant a un escut; per això l'hemorràgia serà **aracnoïdal**, la fractura serà **escafoïdal** i l'hormona serà **tiroïdal**. **Tiroide** no vol dir mai 'relatiu o pertanyent a la tiroide o al tiroide' com afirma el DIEC a la pàgina 1773. Evidentment, com també llegim a la pàgina 1053 de l'esmentat diccionari, no hi ha ningú infal·lible en aquest món.

1 El doctor Oriol Casassas ens ha fet unes observacions sobre aquestes dues formes sufixades que creiem interessant fer conèixer als nostres lectors i lectores.

2 Diccionari de la llengua catalana, Institut d'Estudis Catalans, 1995.

3 Diccionari enciclopèdic de medicina, Enciclopèdia Catalana, 1990.

Comissió de Lexicografia de la Societat Catalana de Biologia

Amb la col·laboració del TERMCAT